

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS INFLUENCING THE
LEARNING ORGANIZATION IN THE CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

สุทธาทิพย์ เขียวชะอุ่ม¹, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง², และ ประทุมทอง ไตรรัตน์³
SUTTATIP KEAWCHAUM¹, Chairit Saengsawang², and Prathumthong Trairath³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻³kirk University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: noyaki@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือครูในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 306 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเทียบบัญญัติไตรยางค์ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.996 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถอธิบายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 92.2 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.234 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, องค์กรแห่งการเรียนรู้

* Received 25 February 2025; Revised 2 March 2025; Accepted 7 March 2025

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of academic leadership of school administrators, 2) examine the level of learning organization in schools, 3) investigate the relationship between the academic leadership of administrators and the development of a learning organization, and 4) develop a predictive equation for academic leadership that influences the learning organization in schools. The sample group consisted of 306 teachers from primary schools under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, employing simple random sampling and proportional allocation. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.996. Data analysis included frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) the overall level of academic leadership among school administrators was high, 2) the level of learning organization in schools was also high, 3) academic leadership showed a significant positive correlation with the learning organization at the .01 level, and 4) the predictive equation for academic leadership explained 92.2% of the variance in the learning organization, with a standard error of 0.234, also significant at the .01 level.

Keywords: Leadership, Academic Leadership, Learning Organization

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของทุกองค์กร เนื่องจากองค์กรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความเจริญความก้าวหน้าของประเทศในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยุรพร ศุภรัตน์. (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะทำให้องค์กรทุกองค์กรมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้นั้น ผู้นำเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์กรไปสู่ความเจริญก้าวหน้า นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นผู้นำจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่เดียวกันบุคลากรขององค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้ร่วมงานในการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ร่วมงานทั้งองค์กรจะต้องมีการปรับตัวตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อจะได้นำความรู้สมัยใหม่มาไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน แต่ปัญหาส่วนใหญ่ผู้ปฏิบัติงานมักจะไม่มีความรู้ในการที่

จะพัฒนาตนเอง ดังนั้นองค์การซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะต้องมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยการสนับสนุนให้ไปศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอกองค์การหรือภายในองค์การเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานเองมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัด หรือทำให้องค์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาซึ่งจะทำให้้องค์การและพนักงานผู้ปฏิบัติงานมีแหล่งความรู้อยู่ใกล้ตัว สามารถค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ได้สะดวก สถานศึกษาจึงเป็นองค์การที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ การที่จะให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่างๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นงานหลักของโรงเรียน การที่จะทำให้อสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 : 1) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะสามารถทำการส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO) และการที่จะปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาหน่วยงานให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น หน่วยงานจะต้องมีผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ หรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์การ (ยุรพร ศุทธรัตน์, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านข้อเสนอแนะ ควรวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิดเห็นและวางแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับนโยบายต่าง ๆ ตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และนโยบายควรมีความต่อเนื่อง เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ควรส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน ใช้กิจกรรมและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาให้มีความรู้ สมรรถนะ ทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2567)

จากข้อเสนอแนะจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 78 แห่ง จำนวนครู 1,437 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1,437 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p.608) และทำการสุ่มตัวอย่างง่าย จากนั้นกำหนดสัดส่วนด้วยวิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามประชากรในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 306 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 จำนวน 40 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ การบริหารหลักสูตรและการสอน การนิเทศการสอน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

ตอนที่ 3 จำนวน 25 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ เซ็งเก้ (Senge) ประกอบด้วย การคิดเชิงระบบ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

2.2 ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity และหาคุณภาพรายข้อ ตามเทคนิควิธีการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าตั้งแต่ 0.8 – 1.0 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 15 คนรวมทั้งสิ้น 30 ฉบับ

2.4 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 0.996

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการยื่นหนังสือคำร้องถึงคณบดีวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งหนังสือของความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลผ่านทางระบบออนไลน์ให้โรงเรียนทั้ง 78 แห่ง พร้อมแนบลิงก์แบบสอบถามเพื่อให้ครูผู้สอนตอบแบบสอบถามออนไลน์จาก Google form

3.3 เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาครบตามจำนวน จึงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง) ด้วยสถิติความถี่ (f) และร้อยละ (%)

4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.3 วิเคราะห์ระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ด้วยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

4.5 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

(n=306)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ(X_{tot})	M	SD	ระดับ	อันดับ
1. การกำหนดพันธกิจ (X_1)	4.09	.83	มาก	4
2. การบริหารหลักสูตรและการสอน(X_2)	4.16	.84	มาก	2
3. การนิเทศการสอน (X_3)	4.21	.75	มาก	1
4. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X_4)	4.13	.83	มาก	3
รวม	4.14	.78	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.14$, $SD = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.09 – 4.21 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อันดับแรก คือ การนิเทศการสอน ($M = 4.21$, $SD = 0.75$) อันดับที่ 2 การบริหารหลักสูตร ($M = 4.16$, $SD = 0.84$) อันดับที่ 3 คือ การ

ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($M = 4.13$, $SD = 0.83$) และอันดับสุดท้าย คือ การกำหนดพันธกิจ ($M = 4.09$, $SD = 0.83$)

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

($n=306$)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot})	M	SD	ระดับ	อันดับ
1. การคิดเชิงระบบ (Y_1)	4.09	.86	มาก	5
2. การเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Y_2)	4.13	.84	มาก	2
3. การมีแบบแผนความคิด (Y_3)	4.12	.84	มาก	3
4. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_4)	4.15	.86	มาก	1
5. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Y_5)	4.10	.84	มาก	4
รวม	4.12	.83	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาพรวมของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($M = 4.12$, $SD = 0.83$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.09 – 4.15 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ร่วม ($M = 4.15$, $SD = 0.86$) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($M = 4.13$, $SD = 0.84$) การมีแบบแผนความคิด ($M = 4.12$, $SD = 0.84$) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($M = 4.10$, $SD = 0.84$) และการคิดเชิงระบบ ($M = 4.09$, $SD = 0.86$)

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_{tot}	Y_{tot}
X_1	1					
X_2	.951**	1				
X_3	.839**	.878**	1			
X_4	.915**	.927**	.912**	1		
X_{tot}	.963**	.976**	.939**	.974**	1	
Y_{tot}	.927**	.917**	.820**	.940**	.937**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($r_{xy} = .937^{**}$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณา รายด้านเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .940** รองลงมาคือ การกำหนดพันธกิจ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .927** การบริหารหลักสูตรและการสอน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .917** และลำดับสุดท้าย คือ การนิเทศการสอน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .820** ตามลำดับ

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple Regression Analysis) และสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถ้อยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized coefficients		Standardized coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (constant)	.341	.078		4.391	<.001
การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X ₄)	.746	.054	.747	13.797	<.001
การกำหนดพันธกิจ (X ₁)	.321	.055	.322	5.860	<.001
การนิเทศการสอน (X ₃)	-.288	.045	-.260	-6.391	<.001
การบริหารหลักสูตรและการสอน (X ₂)	.145	.060	.146	2.417	.016
R = .960 R ² = .922 Adjusted R ² = .921 Standard Error = .234					

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ตัวแปรส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในภาพรวมได้ร้อยละ 92.2 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว เท่ากับ 0.921 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย เท่ากับ 0.234 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = 0.341 + 0.746 (X_4) + 0.321 (X_1) - 0.288 (X_3) + 0.145 (X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = .747(X_4) + .322 (X_1) - .260 (X_3) + .146 (X_2)$$

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การนิเทศการสอน การบริหารหลักสูตรและการสอน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และการกำหนดพันธกิจ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดย

เน้นการนิเทศติดตาม ประเมินผลการสอน และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุฒินันท์ แสงสิริวัฒน์ (2564) และพัชรภรณ์ จันทพล (2559) ที่ชี้ว่าผู้บริหารต้องมีบทบาทในการออกแบบหลักสูตร กำหนดมาตรฐานและแนวทางการประเมินผล นอกจากนี้ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ การสอบประเมิน และการอบรมพัฒนาครู ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารซึ่งตรงกับผลวิจัยของศราวุธ ทองอากาศ (2560) และกิงกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ที่เห็นว่าผู้บริหารต้องกำหนดนโยบาย พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. ระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดเชิงระบบ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการทำงานที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวรชัยธำรี ประกิจ (2561) และวันชนก อาจบุ (2564) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ การวางแผนงาน และการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานเป็นทีมได้รับการส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และพัฒนาศักยภาพร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) นอกจากนี้ การคิดเชิงระบบช่วยให้บุคลากรเข้าใจปัญหาเชิงลึก วางแผนแก้ไขอย่างเป็นระบบ ซึ่งตรงกับผลวิจัยของภาวิณี ชุนทรัพย์ (2563) ที่เน้นถึงความสำคัญของการจัดระบบงานในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความหมายว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันสูงเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย สอดคล้องกับจรุณี แก้วเอียน (2557) ที่ระบุว่าการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอนและความสำเร็จของสถานศึกษา รวมถึงงานวิจัยของ Collins, Betty J. (2015) ที่ชี้ว่า ผู้นำควรส่งเสริมให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผ่านการคิดเชิงระบบ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในองค์กร

4. สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตัวแปร 4 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 92.2 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย อยู่ที่ 0.234 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีนัยสำคัญต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ระดับสูงสามารถส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ 0.234 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy และ Miskel (2001) ที่เสนอว่าสถานศึกษาควรเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และงานวิจัยของ Roslina Abdul Rashid (2018) ที่ระบุว่าองค์การแห่งการเรียนรู้มีผลต่อความเป็นผู้นำของครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผู้บริหารควรมีการพัฒนากระบวนการกำหนดพันธกิจให้มีความชัดเจน โดยกำหนดทิศทางของพันธกิจให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน วางเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ 1.2 ผู้บริหารควรดำเนินการเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบภายในสถานศึกษา โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษามองเห็นภาพรวมขององค์การ เน้นการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม แก้ปัญหาตามหลักเหตุและผลพร้อมเชื่อมโยงแนวทางการพัฒนากับเป้าหมายของโรงเรียน ปรับปรุงแผนงานและนโยบายให้สะท้อนการคิดเชิงระบบ 1.3 ผู้บริหารควรปรับปรุงแนวทางการนิเทศให้เน้นการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครู มากกว่าการตรวจสอบหรือควบคุม ใช้กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครูมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการนิเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในบริบทของพื้นที่อื่น ๆ หรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน 2.2 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะผู้นำทางวิชาการต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพของผลการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ อรุณเมฆ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. มหาวิทยาลัยเกริก. กรุงเทพมหานคร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองค์รักษ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พุดินันท์ แสงสิริวัฒน์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภาวิณี ชื่นทรัพย์. (2562). องค์การแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุรพร ศุภรัตน์. (2552). องค์การเพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรชัยธำรี ประกิจ. (2561). องค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันชนก อาจปฐ. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขต ภาค กลาง.วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศราวุธ ทองอากาศ. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 . (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เรียกใช้เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567 จาก https://web.chan1.go.th/manage/plan_pat.
- Collins, Jim. (2015). Good to great: Why some companies make the leap and others don't. New York: Harper Business.

- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). Education Administration : Theory Research and Practice. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607 – 610.
- Rashid, R. A., & Mansor, M. (2018). The Influence of Organizational Learning on Teacher Leadership. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 8(4), 1233–1246.